Godina II. — Broj 291.

Cijena listu:
U maloprodaji . . . . . K —·10
Mjesečno . . . . . „ 3·—
Tromjesečno . . . . . „ 8·—
Oglasi 30 h 4 mm visok i 8 cm dug prostor.

HRVATSKI LIST

izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati ujutro.

Ponedjeljak, 1. svibnja 1916.

Tisak i naklada: Tiskara JOS. KRMPOTIĆ u Puli.
Odgovorni urednik: Josip Hain u Puli.
Uredništvo se nalazi u Šišanskoj ulici 24

Bojevi u Dublinu traju!

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 30. travnja. (D. u.) Službeno se javlja:

Rusko bojište.

Sjeverno od Malinova bila su naša odijeljenja opet natrag povučena pred nadmoćnim ruskim navalama iz ruskih prednjih položaja, što smo ih osvojili 28. travnja. Broj je jučer najavljenih zarobljenika dostigao više od 200.

Talijansko bojište.

Topovski bojevi, što su se odigravali na više mjesta fronte, nijesu nadmašili obične mjere. Od časa do časa bio je grad Gorica opet pod vatrom. Naša su ljetala bacila bomba na neprijateljski tabor baraka u Villa Vicentini. Po sretno uzdržanom boju vratila su nam se ljetala neoštećena natrag. Kod San Daniela del Friuli borilo se je jedno naše ljetalo samo, protiv 4 neprijateljskih ljetala, te je prisililo jedno od njih, da se na vrat i na nos spusti.

U odsjeku Adamello napale su talijanske čete, koje su krenule od Dosson di Genova, naše položaje na klancu Topete.

Talijanski izvještaj od 28. travnja sadržaje posve izmišljenu tvrdnju, da naša pješadije sve to češće upotrebljava eksplozivnih taneta. Protiv toga ustanovljuje se, da niti se ne bilježe više talijanske povrede medjunarodnog prava, kao što poraba eksplozivnih taneta i plinskih granata i bombardovanje vidljivo označenih sanitetskih zavoda, crkava, samostana itd, jer se te svaki dan dogadjaju.

Jugoistočno bojište.

Položaj nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 30. travnja. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja:

Zapadno bojište.

Više su puta ponovili Englezi svoje protunavale kod Givenchy-en-Gohelle, a da nijesu postigli nikakvog uspjeha. Sjeverno od Somme i sjeverozapadno od Oise odigralo se je u naš prilog više okršaja između ophodnja.

Lijevo od Meuse napale su jučer francuske sile naše položaje na Mort-Homme i na bližnjim redovima sve do sjeverno od šume Caurettes. Po žestokoj smo borbi suzbili navalu. Desno od rijeke izjalovio se je neprijateljski položaj sjeverozapadno od imanja Thiaumont. Njemačko je ljetalo oborilo nad krajem Verdun-Belleray, bijući se protiv trih neprijateljskih ljetala, jedno od njih.

Istočno bojište.

Južno od Naročkog jezera zaplijenili smo nocas 4 ruska topa i 1 strojnu pušku i uhvatili 83 zarobljenika.

Vrhovno vojno vodstvo.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 30. travnja. (D. u.). Glavni stan javlja:

Prema izvješću namjesnika vrhovnog zapovjednika turske vojske, predala se je danas bezuvjetno 13.300 momaka jaka engleska posada u Kut-el-Amari na zapovjed generala Townshenda.

BRZOJAVI.

Balkan.

Atentat s bombama u Ateni.

Berlin, 28. Vossische Zeitung javlja iz Atene: Po nalogu kralja Konstantina posjetio je vrhovni kraljevski konjušnik bugarskog poslanika Pasarova, te mu je čestitao što se je ponesrećio atentat protiv njegovog života. Istodobno našli su se kod Pasarova ministar predjednik Skuludis, unutrašnji ministar i zastupnici središnjih vlasti.

Stručnjaci su pregledali drugu neeksplodiranu bombu te su ustanovili, da je francuskog porijetla.

Atenski bugarski poslanik o atentatu.

Berlin, 27. travnja. Atenski dopisnik „Berliner Lokalanzeigera" javlja:

Ovaj sam čas razgovarao sa bugarskim poslanikom Pasarovom glede atentata bombama, koji je nočas počinjen protiv bugarskoga poslaništva.

„Na sreću se nije ništa dogodilo — reče Pisarov — jedina je posljedica, da moramo danas svi sjediti na propuhu, jer u čitavom poslaništvu nema cijeloga stakla na prozorima. Sigurno ste je već divili rupi što ju je bomba prouzročila pred stubama. Ja nijesam stručnjak, što se tiče bombi, ali stručnjaci vojske i vatrogasaca, koji nešto od toga razumiju, uvjeravali su me, da je pakleni stroj bio dosta jak, da digne u zrak čitavu zgradu. Druga bomba, koja je nadjena pred vratima, nije eksplodirala".

Ja sam na to pitao, koji su krugovi po svoj prilici organizirali taj atentat?

„Ja sam osvjedočen — odgovorio je Pasarov — da na nikoji način to nije učinjeno sa grčke strane".

„Drži li Vaša Preuzvišenost, da su taj atentat mogle izvesti ovdašnje franceske, engleske i srpske kulture".

Istraga je ustanovila, da bomba, koja nije eksplodirala, nije grčki fabrikat.

U savezu sa atentatom na bugarsko poslaništvo valja naglasiti, da je jučer prije podne počinjen atentat sa strane jednoga venizelista, koji je ujedno franceski časnik, protiv pristaše vlade Papadakisa. Franceski venizelist vrebao je na Papadakisa u Sveučilišnoj ulici, te ispalio na njega sedam hitaca, od kojih su ga dva teško ozlijedila. Prema svemu tomu čini se, da je u postupku ovdašnjih ententinih krugova nastupio stanoviti sistem.

Francuska.

Treći ruski transport u Marsiliji.

Bern, 30. (D. u.) Prema Tempsu dospio je u Marsilju dne 28. aprila u jutro treći transport ruskih čeća.

Buna u Irskoj.

Prama vijestima iz Engleske, vrlo ugodno napreduju vojničke priprave za ugušenje bune u Dublinu. Buntovnici se još drže samo u nekojim gradskim kotarima, a sijelo im je poštanska zgrada. Bilo je prouzročeno mnogo štete usljed požara.

Nemiri se opažaju i po ostaloj Irskoj, a osobito u grofoviji Galway i Emniscarthy. I iz Kallanneya, Cloumela i Goreia dolaze vijesti o nemirima, dok u ostaloj Irskoj vladaju redoviti odnosaji.

Utisak, što su ga nemiri prouzročili u Engleskoj, odrazuje se u parlamentu i u novinstvu.

Lord je Middleton napadao u gornjoj kući vladu, što nije predvidjela nemira, te želi da vlada poduzme sve mjere, koje budu mogle zapriječiti, da se nemiri proširе. Govornik je rekao, da su postojala u Dublinu vojnički organizovana i oboružana udruženja, koja vlada nije nastojala da ugusi premda je o svemu tomu znala. Položaj u Dublinu da je vrlo pogibeljan, vlada se smije, da stoji prekrižanih ruku.

Lord je Salisbury rekao, da će parlamentar morati zahtjevati razjašnjenja, zašto nije vlada nista poduzela, premda je bila o položaju upozorena.

Listovi vele, da je bio parlamentar nemirima sasma iznenadjen te pripisuju iste nedjelatnosti vlade.

London, 30. (D. u.) Poseban glasnik, koji je sinoć ostavio Dublin, javio je, da svi znaci kažu e će buna naskoro svršiti. Čete su dolazile kroz cijeli dan. Puca se skoro neprekidno. Položaj je buntovnika loš.

London, 30. (D. u.) „Daily Mail" pише: Na uskrsni ponedjeljak održala je takozvana gradjanska vojska paradu u parku „Phoenix", te se povratila nataknutih bodeža u grad. Na putu je susrela odio dublinske posade. Dva su momka gradjanske vojske odapela na vojnike. To je bio znak za sveopću bunu. Vojništvo je izašlo. Poslije 11 sati na večer započela je borba na raznim trgovima i ulicama. U poštanskoj su zgradi bile uništene brzojavne sprave od samih poštanskih činovnika i telefonske sveze prekinute. Poštanski su činovnici sudjelovali sa prozora u boju. U prizemlju poštanskog ureda došlo je do divljeg boja s vojnicima. Kaže se, da je bio tekom dana i noći tri puta osvojen i opeta izgubljen. Navala na tvrdjavu nije pošla za rukom. U Sackvillestreetu uzeli su buntovnici tramvajska kola, automobile i teretne vozove te su podigli s njima barikade. Broj buntovnika može sizati najviše do 12 tisuća ljudi, od kojih pripadaju 2 tisuće gradjanskoj vojsci. Gubici vojnika čini se, da su znatni.

London, 30. (D. u.) Reuterov ured javlja: French izvješćuje, da je prošle subote bio položaj u Dublinu znatno bolji. Buntovnici su se još ozbiljno opirali u kotaru Sackvillestraat. Četni pojas opkoljuje taj kotar sve to bliže. Ali uslijed borbe za svaku pojedinu kuću napreduje opkoljivanje samo polagano. Poštanski ured i skupina zgrada istočno od Sackville-Straata bio je požarom uništen. Skupovi su buntovnika bili poljerani topovima dovezenim na automobilima iz tkaonica Boland na Kingendu. Buntovnički vodja Pearse kažu da je ranjen i da se je predao, te da je svoje ljude ovlastio da se predaju. Drugi vedja ustanka Connolly veli se da je ubijen.

I kotar, gdje se sud nalazi, bio je opkoljen redom četa. Sve vijesti kažu na koncu, da se dublinska buna počimlje stišati. Veliki se broj buntovnika nalazi u zatvoru.

Na veče stigle su vijesti iz ostale Irske, te glase u opće povoljno. U Belfastu i Ulstern je stanje normalno. Položaj je u London-Derryja povoljan. Izmed Athenryja i Craughwella pojavila se buntovnička četa. Drugih se je buntovničkih četa utvrdilo se je u Euniscorthiju. Ipak se policija može još uvijek držati. Putevi su i željeznice osim u gradskim četvrtima slobodne.

Podpisujte ratni zajam!

Neprijateljski ratni izvještaji.

Rusija.

Petrograd, 28. Službeni izvještaj od 27. o. mj.:

Zapadna fronta.

Neprijatelj je i dalje opstrijeljavao Uexküllski mostobran. Jučer su neprijateljski zrakoplovi letjeli nad Dünaburgom. Jedan je neprijateljski zrakoplov nosio naše znakove. Naši su zrakoplovci napali željeznicu u njemačkom zaledju. Jedan je „Muroniec" bacio 13 upaljujućih bomba teških 1 pud (16.38 kg.) i 7 eksplozivnih bomba na kolodvor Dauservas, jugoistočno Friedrichstadta. Bombe su prouzročile požare na kolodvoru. U noći od 26. napao je neprijatelj, nakon dvosatne topovske priprave, područje Wlaszy-Kraszyn sjeveroistočno Baranovica. Naši su odjeli i patrule napadaj odbili. Jučer smo ustanovili koncentraciju neprijateljskih četa prema tom odsjeku, te smo ih našom vatrom raspršili. Neprijateljsko je topništvo osobito djelovale u području Oginskog kasiolde.

Neprijateljski su zrakoplovi letjeli nad mnogim položajima, gdje bijahu zaklonjene čete generala Ewerta, te su bacali bombe. Blizu željeznice Rovno-Kovel zaposjeli smo, nakon boja, selo Hromiakon (5 km sjeverozapadno Oljke). Neprijatelj je kušao, da opeta osvoji izgubljeni obronak, ali ga je naša vatra suzbila.

Francuska.

Paris, 28. Službeno izvješće od 27. o. mj.

3 sata pos. podne: Poslije podne bijahu sjeverno Aisne ručnim granatama odbijene nekoje njemačke patrule. U Verdunskom odsjeku žestoko opstrijeljivanje glavnog utvrdjenja Avocourta te naših položaja na Cote du Poivre. Izvršen bijaše manji neprijateljski napadaj na dio jaraka sjeverno utvrde Vaux, ali smo ga odmah zanstavili zatvorom vatrom. U Loreni smo raspršili neprijateljska izvidnička odijeljenja, koja su kušala da dospiju do naših položaja istočno Mesnil. Sa ostalog dijela fronte nema da se javi nikakvog važnijeg dogodjaja; nastavlja se obična topovska paljba.

11 sati poslije podne: Na lijevom brijegu Meuse topovska djelatnost u područjima Avocourta, Esneza i Cumieresa. Na desnome je brijegu neprijatelj poduzeo uz žestoko opstrijeljavanje dva napadaja: jednoga na fronti Handremontom i dvorcem Thiaumont, a drugoga medju Douaumontom i Vauxom. Zapriječeni našom zatvornom vatrom, Njemci nijesu ostavili svojih opkopa.

Na ostalo je fronti dan razmjerno miran, izuzevši područje Roye i odsjek zapadno Pont-à-Mousson, dje su djelovale naše baterije. Jučer je pred frontom utvrde Vaux pao neprijateljski zrakoplov, pogodjen od naših topova na automobilima. U noći od 26. bacili su naši zrakoplovi mnogobrojne bombe velikog kalibra na kolodvore u Etainu i Bersdorfu te na tračnice kod Arnaville. U istoj su noći naši zrakoplovi bacili 137 bomba od 120 milimetara na razne kolodvore u dolini Aisne, 25 bomba istoga kalibra na taboriša u dolini Orne, 6 granata od 120 milimetara i 2 upaljujuće bombe na kolodvor Thonville, i 6 bomba istoga kalibra na kolodvor Conflans.

Belgija.

Paris, 28. Službeno izvješće od 27.

Mjestimična djelatnost na različitim točkama fronte, a osobito kod Dixmuidena, gdje su naše baterije pucale na neprijateljske skupine kod Keyema i Wyshuysena.

Italija.

Rim, 29. Službeno izvješće od 28.:

Na cijeloj fronti topovska djelatnost, koja je jača u području Tonale i Rovereta, u visokomu Cordevole, te na Butiskom mostobranu. U bovskoj uvali uspjelo je neprijateljskom odjelu da je iznenada prodro u promaknuti naš položaj na obronku brda Cukla. Naši su protunavalom neprijatelja suzbili. Na Lavoreku izjalovise se ponovne neprijateljske navale uz znatne gubitke po neprijatelja. Nakon neuspjelog poduzeća u noći od 27. ograničio se je neprijatelj na topovsko djelovanje protiv izgubljenih opkopa, ali nije se usudio da navali pješadijom. Na raznim točkama fronte opazilo se je, da neprijatelj sve češće upotrebljava puščana taneta, koja eksplodiraju.

Sedmica za Crveni križ.

Jučer je započela u svim gradovima Austrije „Sedmica za Crveni križ". Svak treba da se što živije zauzme na promicanje ove akcije, koja je namijenjena na polju ranjenim ili oboljenim ratnicima i njihovoj djeci.

Od danas do 7 svibnja o. g. umoljava se cielo pučanstvo Austrije, da što obilatije pomogne gori navedene humanitarne ustanove novčanim milodarima, začlanjenjem u družtvo Crvenog Krsta kod odnosnog pokr. družtva ili kod podružnica, prikupljanjem što većeg broja novih članova družtvu, nabavljanjem zvaničnih obilježja, što će se kroz sedmicu Crvenog Krsta prodavati, sudjelovanjem dobrotvornim koncertima i predstavama, koja su kazalistima, kinematografima itd.

Dvije trećine novca, što se bude utjerao kroz pomenutu sedmicu, ide u korist Crvenog Križa, a jedna trećina fondu za staranje oko mladeži. Ova trećina pripada ratnom pripomoćnom uredu ustanovljenu kod odnosne zemaljske političke oblasti.

Dugo trajanje rata donielo je sobom, da su se razmjerno bogata sredstva, koja su stajala na razpolaganje austrijskom družtvu Crvenog Križa, pokrajinskim družtvima i podružnicama, kao i ratnom pomoćnom uredu, pokazala odveć malenim, tim više, što je tokom vremena i djelatnost darova nazadovala. Sedmica Crvenog Križa imade u prvom redu da financijalno ojača Crveni Križ, a da ovaj uzmogne i nadalje uzdržavati mnoge zdravstvene zavode, u kojim se nalazi na hiljade ranjenih i bolestnih ratnika. Dalje imade sedmica Crvenog Križa, da priskrbi sredstava, koja da budu omogućila ratni pomoćni ured c. k. ministarstva unutrašnjih posala, da podigne zavode za mladež, da tako u odsutstvu otaca zaštiti od prijeteće zapuštenosti djecu junaka, koji se bore na bojnim poljanama.

Sveta je dakle dužnost pojedinca, da budi na koji način podupre ovu plemenitu akciju Crvenog Križa!

Shakespeare.

Prigodom 300-godišnjice njegove smrti.

„Do svršetka 18. vijeka nije bio Shakespeare na osobitom glasu: njega su dapače manje cijenili nego li njegove savremene dramatičare Bena Jonsona, Fletchera, Beaumonta i druge. Shakespearovu su slavu utemeljili tek Njemci, od kojih je tad prešla u Englesku." Tako eto govori o jednom od najvećih i najglasovitijih dramatičara pokojni ruski pisac i filosof Lav Tolstoj, a govori potpuno pravo. Englezi nijesu nikad osobito uvažavali Shakespeareа, a i danas čemo njegova djela njedje moći da gledamo po engleskim pozornicama nego li po pozornicama ostalih naroda. Dublji uzrok tomu leži bez sumnje u engleskom pretjeranom puritanizmu, koji nikako ne može da se dovede u sklad s idejama, izraženim u Shakespearovim dramama.

Moraliste poput puritanaca traže od pjesnika, da bude u prvom redu moralni savjetnik. No Shakespeare ne polazi od etičkih stavaka, on je, kako veli jedan savremeni kritičar o njemu, „ogledalo onoga, što jest, čarobno ogledalo, u kojemu se odsjevaju na tisuće načina promljenljivi oblici i boje realnoga života začudno bistro i vjerno." U mnogih čemo pjesnika (Heine i dr.) čitati misao, da je naša zemlja duga povijest čovječanstva tek san nekoga boga, koji je usnuo na zelenoj livadi zbiljskoga života. Prikaze, koje mu se javljaju u snu, živu svojim osobujnim životom, govore i rade jedna proti drugoj, ljube i mrze, počinjaju junačka djela i lopovštine — a ipak su samo plod njegovih možđjana. Takovom bogu može da se pripodobi Shakespeare. Njegove prikaze, njegovi kraljevi i prosjaci, mudraci i ludjaci, svi, svi idu iz vlastitoga poriva svojim putovima.

Shakespeare nije pjesnik takozvanih lijepih mjesta, pjesnik morala i životne mudrosti, ali njegova djela obiluju duhovitim sentencama, koje mogu da se prilagode na sve životne prilike. No sko pedantički saberemo iz njegovih djela sve etičke sentence, koje dolaze iz usticu osobe u nje-

Namijenjujte novčane darove Crvenome križu ili skrbi za mladež!
Kupujte oficijelne znakove sedmice Crvenog križa!

govim dramama, moći ćemo jedva da dodjemo do zaključka, e se je Shakespeare kao buditelj i prorok znatno uzdignuo nad svoje doba; pojedina lica i prizori njegovih drama ne suglašuju se dapače ni s našim čudorednim nazorima. I u tom je on bio dijete svoga vremena, vremena bujne renesanse, koja je iza surovog nasilja pjevala nježan sonet i s umjetničkim shvaćanjem i uživanjem prometrala vještački izradjen držak od bodeža, prije nego li će ga zavratno zarinuti u ledja dijete onoga vremena, kad su se pomorski junaci jedva razlikovali od gusara i kad je na engleskom prijestolju sjedjela „djevičanska“ namiguša, veoma mudra i razborita vladarica, no inače puna pretvaranja, laži i požude sve do u kasno staračko doba. Katkad se čuje doduše u Shakespearovim dramama glas mjedene trublje, koja zove slabe i zle pred sud, no nejasno je, da li dolazi taj glas od etičara, koji govori prema čvrstom svom uvjerenju, ili je to glas pjesnika, koji se utječe svim sredstvima, da bude tragedija njegova imala što više uspjeha. Ovo je upravo tako nejasno, kao i vjersko mišljenje Shakespearovo: on bo ne pristaje ni uz jednu odredjenu dogmu, no ipak katkad govori o slovanju više neke sile, dok drugi put opet izjavlja na usta svojih junaka, e dolazi nas živo! iz zagonetne noći i opet se vraća u noć. Možda se ne ćemo varati, ako ustvrdimo, da je Shakespeare muž, koji je mnogo toga vidio, čuo i čitao, te o mnogočemu razmišljao.

O Shakespearu se je mnogo pisalo, da, o njemu postoji čitava literatura. Uza sve je to on danas veoma zagonetno biće. Ima literarnih kritičara, koji tvrde, e Shakespeare kao takav uopće nije nikad ni — živio. No bilo kako bilo, drame i tragedije, koje nose njegovo ime, još su i danas ponajpače na kontinentu veoma omiljele, a nekoja karakteristična njegova lica i njihovi citati svepće poznati — barem u naobraženijim krugovima.

Sjećajte se Crvenog Križa!

Domaće Vijesti.

Za sedmicu Crvenog križa primila je uprava Hrvatkog Lista od kreditnog i eskomptnog društva slijedeće prinose u ime članarine: Ravnatelj stvo K 40.—, Predstojnik K 4.—, Ravnatelj K 4.—, Ljudevit Dekleva K 4.—, Marija Dekleva K 4.—. Ukupno K 56.—.

Iz Banovine.

Vojnički dom u Zagrebu. Ovih dana otvorit će se u posebnim u tu svrhu uredjenim prostorijama u Umjetničkom paviljonu na trgu Franje Josipa u Zagrebu, vojnički dom, u kom će se vojnicima pružiti prilika, da ugodno i bez troška probave svoje slobodno vrijeme čitanjem novina i časopisa u materinjem jeziku, igranjem šaha, domina i sličnih igara.

Za dopisivanje stavit će im se na razpolaganje pisaći papir i omoti, a uza to će im se pružiti bespłatno čaj i cigarete. — Isključeno je posluživanje alkoholnim pićima te igre za novac. — Taj primjer bi mogli slijediti i u drugim gradovima.

Iz Dalmacije.

† Kanonik don Petar Španić. Prošli tjedan je preminuo u Zadru, u 75. godini života, profesor bogoslovije u m. kanonik don Petar Španić. Bijaše rodom iz Bibinja. Malo je vremena župnikovao, kad je bio imenovan profesorom na zadarskoj bogoslovij, gdje je predavao pastirsko bogoslovlje. Kao učen teolog, odgojio je više generacija našega svećenstva. Vječni mu pokoj!

Razne Vijesti.

Ces. i kr. generalna uprava i škole u Srbiji. Kako je poznato, podredjene su ces. i kr. generalnoj upravi za Srbiju u Beogradu sve grane javne uprave. Djelovanje ove uprave odnosi se i na školstvo u Srbiji. Ovdje spominjemo nekoliko podataka o srpskim školama. Prema službenoj srpskoj statistici bilo je prije rata u Srbiji 78·97 postotaka analfabeta, kod česa se dakako ne ubrajaju djeca ispod šest godina. Najmanji postotak analfabeta bio je dakako u glavnom gradu Beogradu, no i ovdje je bio razmjerno velik, naime 26·75 postotaka. U Valjevu bilo ih je 80·4, a u Nišu, po broju pučanstva drugom gradu u Srbiji, njih 61 postotaka. Austro-ug. je uprava pozvala bila u Srbiju niz učitelja iz monarhije, te je pomoću njih i srpskih učitelja uspostavila po svim gradovima i mnogim selima škole; tako primjerice i u beogradskom okružju 25 škola, koje posjećuje sad 4295 učenika. U Beogradu imade 9 škola sa 1200 djece, u okružju Valjevo 40 škola sa okruglo 6000 učenika. Obzirom na bijedno i nevoljno stanje žiteljstva uredila je austro-ugarska vojna uprava kraj škola i iskuhanoe, u kojima se djeca besplatno prehranjuju. Iz ovog novog se uredjenja školstva razabire, kako blagosovno djeluje ces. i kr. generalna uprava u zemlji, koja je stradala bila uslijed rata.

Karte za kožu u Njemačkoj. Radi velike se nestašice kože bave u Njemačkoj ideom, da uredi porabu kože tako, da bi bila odredjena količina koju pojedinac smije da potroši, a izdavat će se koža na posebne iskaznice.

Troškovi Banjalučke parnice. Prošlog tjedna bila je proglašena osuda u dugotrajnoj veleizdajničkoj parnici. Osudjeno je bilo više njih na smrt, mnogo na visegodišnju robiju. Jedan dio optuženika bio je riješen. Troškovi, koje osudjenici moraju platiti, iznose 14 milijuna 644 tisuće 769 kruna, i to 4.891.300 kruna za uzdržavanje domaćih bjeguneca iz pograničnih kotareva, te 9,753.169 K za potpore beskućnim porodicama mobilizirnih. Sve to moraju osudjenici platiti solidarno bosanskom zemaljskomu eraru, a gledе ostalih se tražbina moraju privatne oštećene stranke poslužiti civilnim sudom. Utjerivim su proglašene tražbine erara kod svih, a trošak parnice i izvršenja osude samo kod Ljube Kovačevića, Dinuše Gjokanovića, Maksima Gjurkovića, Timotije Savića, Milana Majstorovića, dra. Riste Jeremića, dra. Jove Simića, Toše Stančića, Atanasije Kosorića, Koste Vukadina, Čedomira Jelića, Sime Kovačevića, Jefte Dučića, Gjorgje Obradovića, Čede Milića, dra. Vladimira Ćorovića i Atanasije Šole.

Novi amerikanski naddreadnought. Po najnovijim amerikanskim vijestima počeli su graditi novi naddreadnought „California“. On predočuje skupinu od tri pomorskih jedinica. Deplacement iznasa 32.000 tona. Brod će imati električki pogon i biti oboružan sa topovima od 38 centimetara. Kako se razabire, podaje Amerika velikim bojnim ladjama još i danas osobitu važnost. No uza sve to ipak prevladjuje i u amerikanskim strukovnim pomorskim krugovima mnijenje, e su za vodjenje borbe na moru mnogo važnije podmornice nego li ovakovi gorostasi od brodova.

Zadnje Vijesti.

Pašić u Petrogradu.

Kopenhagen, 30. (D. u.) Srpski je ministar predsjednik Pašić dospio u Petrograd.

5 engleskih generala i 500 časnika zarobljeno.

Carigrad, 30. (D. u.) U Kut-el-Amari, koju smo opsjedali 145 dana, nalazilo se je 5 generala i 500 engleskih časnika.

Ercegnovi u Boki Kotorskoj.

Napisao: Dragutin Hirc.

Od onoga časa, kad je Crna gora našoj monarkiji navjestila rat, ovo se je ime, uz Kotor i Tivat (Teodo), često spominjalo, a navlastito od onda, kad su francuzki ratni brodovi počeli krstariti pred ulazom u Boku i odkada je Loćenan pao u naše ruke. Ercegnovi ili Novi (tal. Castelnuovo) znamenit je gradić, pa se je često spominjao i za bosansko-hercegovačkog ustanka, jer mu je nadimak Sarotina, gdje su se sastajali nekoji prvaci tog ustanka. Prije, što sam iz Kotora krenuo u Novi, snetmno sam pred oko cio Koto ski zaljev, da mi u duši ostane sto vjernija slika i zaljeva i okoline. Minuvši Veriga i Kombarski tjesnac, ulazi parobrod u zaton novljanski, ili topalski, koji se je razdio od ovdje, pa sve tamo do Igala u Sutorini. Prebujna zelen pokriva mu je sve kamene vrhove od Mora do Djenišće, od Kombora do Novoga, od Novoga do Tople i Igala i od Sutorine do Ostroga pa kraj kojega se ulazi u zaton. Golemi je to zimzelen vinac maslina ili uljike, prebujan pojas, kojim je priroda opasala Novljanski zaton. Velike su protimbe tuj zelenj kamena Dobrotica poviše Novoga, Radostak poviše Zelenike i Devesin prama Verigama. Dobrotica spušta svoja rebra k moru i tako je bitna, da bi je dobacić kamenom, razklimana, izpana, mjestimice gola, ali velebna prirodna utvrda Ercegnovoga. Pod njome, u živu sliepu uzidala ova varoška, kojoj je položaj sikovitiji od Paratza. Leži amfiteatralno ko na Bakar i zato se valja od mora uzpinjati, a ima ulica sa kamenim stubama. Kad si ušišao u Novljanski zaton od Ostroga, zagledaš u jedan mali cio gradić, svaku kuću i svaki prozor i gledaš ljude, kako se gibju po ulicama.

Utvrde oko Bokeljskog ili Kotorskog zaljeva sagradili su u novije doba, dok mu je bio prije branić Ercegnovi. Tu se na liticama tik mora nasadila velika kula, neko tvrda i jaka, no danas trošna, koja je prvi tries suvati do mora. Pusta je i prazna bila za mojeg boravka, no nije sigurno sada, već je u njoj mnnja posada. Poviše ove kule, kao da ga je izbacila zemlja, koji se vrletan greben, povit gustim brljanom i bledom lozom, a na njemu drugna utvrda sa dva torujića, koja je brastia gradsku vrata, koja su i danas sačuvana. U kulu vode četvera vrata, zidovi u jej do 2 m. debeli i bilo je u njoj vojno skladište.

Na istom grebenu, treća je utvrda, a na vrh Novoga tvrdjica „Španjolka“, pod bojnu je, kao i pod drugim kulama i utvrdama, proteklo mnogo krvi, jer tko bi osvojio Novi, imao bi u rukama ključ Boke i Bokeljskog zaljeva.

Pred gradićem uvjek je usidren koji ratni brod, a željeznica spaja ga sa Gružem kod Dubrovnika i Hercegovinom. Katkad je usidrena i torpiljarka, koja je crno obojena i čije opremljena kad ratni brod, veći joj dio pokriva more i malen se dimnjak uzdiže poviše njezina krova. Ona križa cielim Bokeljskim zaljevom; sad je u Kotoru, no za pol sata u Ercegnovom. Brza je poput striele, proleti Ostro, zaplovi put Budve i Špika, razgleda cielu obalu do skrajnoga juga Dalmacije i strjelimpe se vraća u Bokeljski zaljev. Nema brzoplova, kojega torpiljarka ne bi dostigla i vrlone joj nije nikada prekratko. Doleti u Kotor, ukrca častnike, puši paru, poleti zaljevom kao biesna i za čas, dva izgubi se u Verigama.

Kako u Novom uz more nema ceste, valja poći do nje uz brdo strmom ulicom, gdje prosjeca varošicu i spušta se prama Topli. Glavna je ulica u Novom samo jedna, u njoj najljepše kuće, dućani, svratista, hrvatska čitaonica i druge zgrade. Ova ulica vodi do mora, potaracanog trga i male ribarnice i drugog još manjeg trga, koji je potaracan voćticama, kao i mnogi trgovi i ulice u Dalmaciji. Na novom se trgu prodaje povrće, tu stoje i mazge oprćene drvima.

Drugim gradskim vratima dolaziš na trg na kojem se sliče sav novljanski život. Usred trga stoji pravoslavna crkva, tu je općinski dom, parobrodska agencija, svratište „grada Beču“ i „Liepom pogledu“, tu je ljekarna, častnički perivoj sa razkošnom južnom vegetacijom. Trg je okružen debelim dudovima i melejama, a tri su gostionice u sjeni ampelopsisa, ukrašene raznobojnim leandrima. Kad na trgu svira vojnička glasba, sabere se tu sva inteligencija, da se u hladu oćmori i dahne od dnevne pripeke sunca, jer je u Novomu nesnosno vruće.

Od trga spušta se jedna ulica nizbrdice, kojom ne uzlaze samo ljudi, već na čudo stranaca mazge i magarci, koji nose u Lochcianu voću. Čudio sam se, kako se sigurno spuštaju i kako uzlaze brojnim kamenim stubama. Dvie, tri mazge dolaze skoro svakoga dana opremne osobitim tovarom. Kako u Novomu nema ledane, donašaju te mazge snježnuti sniog, koji se vadi na Vratlu kod Kamena iz dubokih sniežnica i prodavaju kilo po 4 filira.

Ovom ulicom dolaziš opet na jedan trg, koji je potaracan običnim kamenom. Tu je katolička crkva u kojoj se čuva dragocjeni kip Majke božje. Kameni zvonik stoji o sebe, sa svake strane sa dva polokružna prozora. Kako svjedoče ostanci, bila je pred crkvom utvrda, a na okolo zidovi. Na trgu ima jedan koprivić ili kostilj (Celtis australis), koji izbija iz korjena sa pet debala.

Poznati putopisac Kohl napisao je o Ercegnovom već g. 1851. ovo: „Ercegnovi ima u cieloj monarkiji najblaže i najugodnije podneblje. Ne samo, da je tu manje studeno od mnogog mjesta Dalmacije, koje je izvrgnuto udarcima bure, već je tu i manje vruće od drugih mjesta. Zato i jest vegetacija i liepa i bogata: rekli mi, da u Dalmaciji nema kraja, u kojem bi se na jednom mjestu našlo tolika zastupnika sjeverne flore, kao i zastupnika južne flore kao u Ercegnovomu. U vrtovima dozrievaju cielu godinu naranče i četruni. Tu i tamo krili se koja ugledna orijentalna datulja: tako orijaških čempresa gledao sam samo ovdje, a k tomu vidio i debele lovorike, a šipak kreat plodovima, buji na svakoj stieni i pećini. Ponudili su nas grožđjem, kojemu bijahu jagode debele kao šljive. Nu uz ovo veliko grožđje i palme, rastu tu i kesteni, brastovi, topole, vrbe i drugo u nas (u Njemačkoj) domaće drveće, koje druguda u Dalmaciji tako ne uspijeva, dok je u Ercegnovomu kao u svome domu“. U ovom gradiću svaka je kuća perivoj, pak bijaše to i ona kuća u kojoj sam proboravio nekoliko dana.

(Nastavit će se.)

Javna zahvala.

Potpisani smatraju svojom dužnošću zahvaliti se svim onim plemenitim osobama, koje su nam prigodom bolesti i smrti našeg nezaboravnog

ALBINA

budi u kojem pogledu išle na ruku. Napose zahvaljujemo veleuč. gosp. dru. S Karabaiću i častnoj sestri Apoloniji za njihovo revno nastojanje, te pakojnikovim drugovima, kao i svima ostalima, koji milog nam pokojnika do vječnog počinka otpratiše.

PULA, 30. travnja 1916.

Antica ud. **Bon,** supruga.
Majka i **braća.**

KINO

Crvenog križa

ULICA SERGIJA BROJ 34.

Danas novi raspored!

Rijetka

veoma krasna snimka naravi.

Film prvoga reda!

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

Početak prve predstave u 2; zadnje 6·20

ULAZNINA: I. prostor K 1; II. prostor 40 filira.

Humoreska Čiča Jose.

Izlet na Sljeme.

(Nastavak.)

Iz ovakovog i sličnog ju razmatranja prene stropot u ključanici i odmah izatoga glas gospodina Martina Čarape:

— Gospodjo Jelo, izvolite!

Bilo joj je, kao da čuje glas iz neba. Uza svih svojih šezdeset je godina pohrlila mladenačkim korakom u njegovu sobu. No stupivši na prag zamalo te se nije srušila od presenećenja. U prvi joj se čas pričinilo, kao da su joj oči iznevjerile. A zašto? Usrijed sobe je stajao gospodin Martin Čarapa. Ali kakav je bio! Ta na prvi ga pogled ne bi ni njegova rodjena majka prepoznala! Odjeven u zelenkasto planinarsko odijelo sa planinarskim štapom u ruci i planinarskim nahrptrjakom na ramenima! Oči su mu se zasjalile od radosti i na usnicama mu je zatitrao zadovoljan smiješak, kad je zamijetio, kako se je gospodja Jela upreplašila. I doista! Starica je zinula na sva usta i razrogačila oči, kao da se je iznenada pojavilo bilo preda njom čudo.

— Ta gospodine, gospodine! — propenta nekako teško i zalamà rukama, — što sve ovo zaboga ima da znači?

A gospodin se je Martin Čarapa tek zadovoljno smiješkao i svaki čas očima zirkao prema velikom ogledalu.

Gospodja Jela navali na nj i stane ga kumiti, da teda negda otvori usta i oslobodi je te crne neizvjesnosti.

— Prekosjutra idem na Sljeme! — progovori gospodin Martin Čarapa važno.

— Na Sljeme? — začudi se gospodja Jela. — I radi toga sve ovo, a?

— Ta da, gospodjo, jer Sljeme nije mačji kašalj! kod nas u Srijemu...

— Da, da, znadem, kako je kod vas! — prekine ga gospodja Jela. — Ravnica, sama ravnica...

— Jest, tako je! A Sljeme je visok brijeg, i čovjek, koji hoće da se uspne na nj, mora se ljudski pripraviti i spremiti.

Gospodja je Jela htjela da mu spomene, kako izlet na Sljeme nije baš ništa osobita, ta danas polaze na nj bez ikakovih poteškoća i djeca i starci i žene, ali svojih misli nije glasno izrekla, da ne razočara „svoga dobroga gospodina“, koji kao da o putovanju na Sljeme ni pojma nema. Neka živi u svojem uvjerenju!

A gospodin Martin Čarapa nastavi:

— Da, moja gospodjo! Dugo sam promišljavao i dugo se odlučivao na taj put, dok me nijesu teda negda nagovorili moji prijatelji iz ureda, da podjem s njima. I nakon zrelog promišljanja razabrao sam uistinu, e će mi izlet na Sljeme biti od velike koristi. Eto! Slušajte samo! Prije svega će biti na pretek razbibrige, jer polazimo nas šestorica prijatelja zajedno, a na Sljemenu ćemo bez sumnje naći i drugih planinara, s kojima ćemo se u zabavi i veselju združiti, kako to već biva na visokim bregovima. A da je čovjek doista potreban kadgod ugodne zabave, morate i sami da priznate.

— Dakako, dakako, kako ne, moj gospodine! — potvrdi gospodja Jela, premda nikako nije mogla pravo da shvati, čemu gospodin Martin Čarapa upravo na Sljemenu traži zabave i društva.

— Nadalje! Ovaj će izlet služiti ne samo zabavi nego i zdravlju. Ima li po nas, koji od dana u dan sjedimo za uredskim stolovima sućeni i zgrbljeni, stogod zdravijeg nego li gibanje u prostoj prirodi i uspinjanje po brdinama, a? Neka se barem jednom raspršje sućeni uda i neka se barem jednom do mile volje nadišemo svježega gorskoga zraka, pomješana s divnim šumskim miomirisom, koji je zdraviji za grudi od svakoga ma i najboljega i najčudotvornijega lijeka?

— Dakako, dakako, kako ne, dragi gospodine! — zakima gospodja Jela, kojoj i opet nije išlo u glavu, e se sve to može postići samo na Sljemenu, pa to još u planinarskoj odori.

— I kad se čovjek popne sune naskače po stijenama, dolinama i brdinama, otvara mu se slast do jela, a bez sumnje je i to od velike koristi po zdravlje. Pa onda ona prosava iza jela! Sve je to zlata vrijedno, je li, gospodjo?

— Hm! Dakako! — promrsi ona kroz zube nekako čudnovato, jer je gospodin Martin Čarapa nije mogao bome dosad ni u gradu potužiti na svoj tek.

— Ali to još nije sve! — nastavi on. — Ovakovi izleti pružaju i drugih, i to duševnih užitaka. Pomislite samo! U šumi, u planini, u brdinama! Ona divna božja priroda, onaj tajanstveni mir i ona blažena šutnja, koju prekida tek žuborenje bistrog gorskog potočića, pjevanje ptičica i šuštanje lišća! Pa da to ne uznosi našega srca, pa da nas to ne uzdiže visoko nekamo gore nad običajnu svagdašnjost!

— Hm! — izvije se gospodji Jeli i preko volje iz grla.

— I onda čovjek na ovakovu izletu vidi i ovo i ono, o čemu je tek u knjigama čitao. One biline, životinje i kamenje, sve se to eto otkriva pred njegovim očima onako, kako jest, u naravi. Koliko li se toga dade naučiti!

A kad čovjek dospije na cilj svoga putovanja, na vrh Sljemena i kad se iza kratkog odmora i okrepe uspne na piramidu i baci pogled oko sebe — oj nevidjenih li divota! Uzjeravali su me prijatelji, da čovjek u prvi mah ne može da smogne ni riječi od ushićenja, kad svrne odanle oči prema sjeveru i jugu i zagleda se prema zapadu i istoku. Kazali su mi, e nije moguće ni izdaleka ocrtati ona čuvstva, koja čovjeka osvajaju kod toga rajskoga vidika. Da, da, gospodjo Jelo, ne gledajte me tako čudnovato, kao da mi ne vjerujete! Konačno vam ja to i ne uzimam na zlo, jer vi svega toga kao obična žena i ne shvaćate, a i ne možete da shvaćate!

(Nastavit će se).

„HRVATSKI LIST“

stoji:

U maloprodaji . . . . . K —·10.
„ mjesečnoj pretplati „ 3·—.
„ tromjesečnoj . . . . . „ 8·—.

Sedmica Crvenog križa od 30. travnja do 7. svibnja!

Pristupite kao članovi Crvenog križa!